In the Hall of the Mountain King in M - Eine Stadt sucht einen Mörder

“WANNEER HEBBEN WE DAT MELODIETJE OOK ALWEER GEHOORD?”

Een kindermoordenaar houdt een Duitse stad volkomen in zijn greep. Zowel politie als onderwereld kunnen zijn identiteit niet achterhalen. Totdat hij zichzelf verraadt door het fluiten van een melodietje. In ***M – Eine Stadt sucht einen Mörder*** *(1931) zet filmmaker Fritz Lang een repeterend stukje klassieke muziek op uiterst inventieve wijze in.*

Tekst: COR OLIEMEULEN

HET VERHAAL

Tijdens de laatste stuiptrekkingen van de Weimarrepubliek begin jaren dertig blijft een negenvoudige kindermoordenaar in een grote stad lange tijd onvindbaar. Door groeiende onrust en paranoia kan iedere volwassen man die een vriendelijk praatje met een kind maakt zomaar ten prooi vallen aan een toegestroomde meute. De minister eist rigoureuze actie. Elke agent draait overuren en elk mogelijk spoor wordt grondig onderzocht. Voor de criminele organisaties is de maat vol. De voortdurende razzia’s door de politie gaan ten koste van hun bewegingsvrijheid en lucratieve activiteiten, dus bundelen ze hun krachten en besluiten ze om de pedofiel zelf op te sporen. Een legertje van bedelaars wordt ingezet om de ogen goed de kost te geven en ieder enigszins verdacht persoon onopvallend te volgen. Dat leidt tot een confrontatie met ene Hans Beckert, die al snel naar zijn volgende slachtoffertje kan fluiten. De vraag is wie hem het eerst in de kraag weet te vatten: de politie of de onderwereld?

DE SCÈNE

Een oude, blinde ballonverkoper staat op de hoek van een straat. Iemand loopt voorbij en fluit een stukje van *In the Hall of the Mountain King*. “Dat is vreemd”, mompelt de ballonverkoper. “Dat heb ik eerder gehoord. Dat was toch, dat was toch…” Hij trekt een angstige grimas en schuifelt met een trosje ballonnen in de ene hand en zijn wandelstok in de andere hand richting het melodietje. Hij roept de naam van Henry, een jonge bedelaar in de buurt. “Iemand staat te fluiten, kun je hem horen?” Het geluid is gestopt. “Zie je iemand?” “Ja, hij staat met een klein meisje te praten en loopt met haar de straat uit”, antwoordt Henry. “De dag dat Elsie Beckmann werd vermoord, kocht iemand een ballon bij mij”, zegt de blinde. “Die man had een klein meisje bij zich en floot precies zo.” Henry rent naar de hoek van de straat en ziet de fluitende man met een klein meisje in een snoepwinkel. Hij verstopt zich als ze naar buiten komen. Het meisje heeft een grote zak snoep in haar hand, bedankt de man met een kleine, snelle kniebuiging en laat hem een lekkernij uitkiezen. In een close-up zien we dat de man een mes uit zijn broekzak haalt. Henry staat op het punt om naar het duo toe te sprinten, maar ziet dat de man een sinaasappel gaat schillen. Henry pakt een stuk wit krijt uit zijn zak en tekent een vette letter M op de

Klassiek in films

binnenkant van zijn hand. Op het moment dat de kindermoordenaar de schil op de grond gooit, snelt Henry naar hem toe en slaat hem met de vlakke hand op diens rug. “Verdomme man, wie gooit er nou schillen op straat?” De kindermoordenaar schrikt en laat zijn mes vallen. Het meisje pakt het mes op en geeft het terug. De camera draait langzaam naar de rug van de man. Op zijn jas staat een duidelijke krijtafdruk. De bloedstollende klopjacht op de kindermoordenaar kan beginnen.

DE MUZIEK

Opvallend genoeg heeft deze eerste gesproken film van Fritz Lang (o.a. *Metropolis*, 1927) geen soundtrack. Hij start met een klap op de gong, waarna het verhaal begint met spelende kinderen. De enige muzikale klanken komen uit de mond van acteur Peter Lorre, of liever gezegd van de Oostenrijks/Duitse regisseur zelf, omdat de hoofdrolspeler kennelijk niet kon fluiten. *M* is een van de eerste films waarin een leidmotief wordt gebruikt (in opera’s, vooral die van Richard Wagner, gebeurde dat allang). *In the Hall of the Mountain King* klinkt steeds wanneer Hans Beckert op het punt staat om een slachtoffertje uit te kiezen. Juist het ontbreken van enige muziek en de vele stiltes in de film maken het gebruik van het repeterende wijsje extra krachtig en spannend.

In the Hall of the Mountain King is een van de beroemdste en populairste stukken in de klassieke muziek. Qua opbouw kun je het vergelijken met de *Bolero* van Maurice Ravel. De Noorse componist Edvard Grieg koos voor een kleine muziekvorm met een eenvoudige maar doeltreffende ontwikkeling. Fagotten zetten het jolige deuntje in, gevolgd door tokkelende strijkers. Hobo’s, klarinetten en vervolgens dwarsfluiten maken het thema geleidelijk intenser, voller en luider tot de climax met paukenroffel. Met een beetje fantasie hoor je in het begin kleine, grappige monstertjes die heel behoedzaam een trap op huppelen op zoek naar iets lekkers of ondeugends. Dat vond ook filmstudio DreamWorks, die een techno-versie van het stuk gebruikte als thema in de komische animatiefilm *Trolls* (2016).
In the Hall of the Mountain King wordt niet voor niets ook *Trollendans* genoemd. Het is een deel van het door Henrik Ibsen geschreven toneelstuk *Peer Gynt* waarvoor Edvard Grieg in 1867 de muziek schreef. Pas ruim twintig jaar later bewerkte de componist, die zich vooral liet inspireren door Noorse volksliederen, de toneelmuziek tot twee orkestsuites. In het verhaal weet de hoofdpersoon op geheimzinnige wijze aan de trollen te ontsnappen op het moment dat de hal van de bergkoning instort door de galm van kerkklokken.
Ook Hans Beckert in *M – Eine Stadt sucht einen Mörder* is een trol, een nietig mannetje, dat volgens velen de doodstraf verdient. Zodra de kinderlokker dichtbij zijn doel komt, klinkt zijn versie van *In the Hall of the Mountain King* plots wat vals en haperend, alsof opwinding en stress zich meester van hem maken. In de slotscène valt hij op zijn knieën en verklaart in een vurige monoloog dat hij zijn misdaden niet wil plegen, maar moet plegen. Hij pleit dat hij ziek is. Niet alleen door het inventieve gebruik van klassieke muziek toonde Fritz Lang dat hij zijn tijd ver vooruit was. «